(טור ומרדכי בשם תשובת הגאונים (נכתוב פ"ו סי' קל(ג))): ג (ד) [ג]עַל הַמְאוּזְי"ש, בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: ד [א][ד]עַל פֵּרוֹת שֶׁמּוֹצִיאִין * אִילָנֵי (ג) [ב] סְרָק, (ה) שֶׁהַכֹּל: ה (ו) [ה]בְּנֵי אַפָּא אַף עַל גַּב דְּבִשְׁלָן וְהַוְיָן כְּפֵרוֹת, אֵינוֹ מְבָרֵךְ (ז) אֶלָּא שֶׁהַכֹּל: ו * [ו]עַל זַנְגְּבִיל (ח) שֶׁמְּרַקְּחִים אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא רָטֹב, בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין אִם מְרַקְּחִים (ט) אוֹתוֹ יָבֵשׁ, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הוּא (י) רָאוּי לַאֲכִילָה (ג) [ג] (יא) הַזַּנְגְּבִיל עִקָּר וּמְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: ז [ז]בְּשָׂמִים (יב) שְׁחוּקִים וּמְעֹרָבִים עִם סָקָר, (ז) [ד] (יג) הַבְּשָׂמִים עִקָּר וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם כְּדִין בְּרָכַת אוֹתָם בְּשָׂמִים:

ג בְּתִשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים (הובא בשבולי לקט סדר ברכות סי' קס). ד שֶׁבְּלֵי הַלֶּקֶט בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים (שם). ה שם. ו בְּרָכוֹת ל"ו (ע"ב) וְיוֹמָא פ"א (ע"ב) וְשָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י (ד"ה הימלחא). ז טור בְּשֵׁם ר' מֵאִיר מָרוֹטֶנְבּוּרְג.

בֵּאוּר הַיּטֵב

אֵינָן רְאוּיִם לַאֲכִילָה כְּלָל אִם כֵּן אֵין לְבָרֵךְ אֶלָּא עַל הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹכוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (שם): ד (ג) סָרָק. ט"ז (סק"א) הָעֲלָה דְּלֹא אָמַר כָּאן אֶלָּא בְּמִינִים גְּרוּעִים הָרְגִילִים לִהְיוֹת בְּצַעֲצֵי הַיַּיִן, כְּגוֹן תַּפּוּחִים קְטַנִּים וַאֲגָסִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה כְּשֶׁהֵם חַיִּים, אֲבָל תּוּתִים כְּשֶׁהֵם שׁוֹהִים הַרְבֵּה עַל הָאָנָה הֵם טוֹבִים לְאָכְלָם חַיִּים, מִבְּרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְאֵנוּ בְּכָל יוֹם מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ עַל אֲגָוִזִּים קְטַנִּים הַנִּלְקָטִים מַעֲצֵי יַעַר. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וְעַיֵּן יד אַהֲרֹן (הגב"י): ו (ג) הַזַּנְגְּבִיל עִקָּר. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁצּוֹלִין זַנְגְּבִיל וְאוֹכְלִים אוֹתוֹ לִרְפוּאָה, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְכֵן עַל פִּלְפְּלִין שֶׁמְּרַקְּחִין אוֹתָם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. אֲבָל בְּצִיטְוָ"ר מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). זַנְגְּבִיל וּפִלְפְּלִין יָבְשִׁין שֶׁכְּשָׁלוּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים שָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (שם): ז (ד) הַבְּשָׂמִים עִקָּר. צוּק"ר עִם אִינְגְּבֶ"ר כְּתוּשׁ וְיֵשׁ שָׁם צוּק"ר הַרְבֵּה כְּמוֹ הָאִינְגְּבֶ"ר, אֲפִלּוּ הָכִי מִקְרֵי הַצּוּק"ר טָפֵל לְגַבֵּי הָאִינְגְּבֶ"ר, וּמְבָרֵךְ עַל הָאִינְגְּבֶ"ר בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וּפוֹטֵר הַצּוּק"ר. ט"ז (סק"ב). עַל הַשְׁמִשְׁמִין וְהוֹלוּנְדְרִי"א מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּטְחוּנִים שֶׁהַכֹּל. שְׁלָ"ה (שער האותיות אות קדושה כלל ה ס"ג). וְכֵן שְׁמִשְׁמִין שְׁמַטְגִּין אוֹתָן בְּדֶבֶשׁ מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּלֹא כְּקָצָת טוֹעִים לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. תְּשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סוֹף סִימָן ס"ה וְעַיֵּן סִימָן ר"ד סָעִיף י"א:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּמִדְיָנָתֵנוּ שְׁקוּרִין קַאלִינְס, וּכְפֵרוּי מְגָדִים (א"א סק"א) מַחְמִיר בָּזֶה שֶׁיְּבָרֵךְ עַל פְּרִי אַחֵר בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ תְּחִלָּה וְגַם יִשְׁתֶּה מַיִם וִיבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, עַיֵּן שָׁם, וְהַיְנוּ מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לֵיהּ מִדַּיְתִים וַעֲנָבִים וְצוּק"ר לְרֵעַת הַטּוּר, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בֵּיט אֶפְרַיִם בְּפֵרוּשׁ הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְכֵן עִקַּר שֶׁאֵין לְבָרֵךְ רַק שֶׁהַכֹּל וְיֵצֵא בָּזֶה, אִם לֹא שֶׁכְּלָאוֹ הֵכִי רוֹצֶה לֶאֱכֹל הַפֵּרוֹת וְלִשְׁתּוֹת מַיִם, אֲבָל אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּהֶכְרֵחַ: ד [ב] קָרָק. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְכָרְמֵי יוֹסֵף (סק"ב) כָּתַב בְּשֵׁם הָאֲרִי"ז (טעמי המצוות סוף עקב ד"ה בענין עשבי דהבורא) לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, וְכֵן עָמָא דְּבַר: ו [ג] הַזַּנְגְּבִיל. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בִּלְקוּטֵי פְּרִי חָדָשׁ שֵׁשׁ לְדוֹן בָּזֶה מִדִּין תּוּמֵי וְרַבְּתִּי כו', וְעַיֵּן בֵּיט אֶפְרַיִם מִזֶּה. וְעַיֵּן בְּצֵפֶק בְּרָכָה (כלל ו ס"ב) דְּמִרְחָצַת זַנְגְּבִיל וְכֵיוֹצֵא הֵינוּ כְּשֶׁמְּרַקְּחִין חֲתִיכוֹת מִמֶּנּוּ, אֲבָל אִם הוּא מְעוּף וְכָתוּת עַד שֶׁאֵינוֹ נִכָּר מַה הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא זַנְגְּבִיל מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְעַיֵּן סִימָן ר"ד סָעִיף י"א. וְעַיֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד) דְּמִרְחָצַת חֲזָרַת שְׁקוּרִין קְרֵיי"ן מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּבְאַלְיָה רַבָּה (סק"ב) כָּתַב דְּמְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְעַיֵּן בֵּיט אֶפְרַיִם שֶׁעִקַּר כְּאֵלְיָה רַבָּה: ז [ד] הַבְּשָׂמִים עִקָּר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סי' רב מש"ז ס"ק יד) כָּתַב דְּאוֹתָן שֶׁמְּרַקְּחִין נוֹהֲג"ש שֶׁמְּשַׁמְּרִין עִם אֲגוֹזִים מְעֹרָבִים

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עֲלֵיהֶן שֶׁהַכֹּל, שֶׁאֵין הָאֹכֶל רָאוּי כְּלָל, וַאֲפִלּוּ אִם בּוֹלֵעַ עִם הַקְּלִפָּה וְהַגַּרְעִין, (ו) מִכָּל מָקוֹם הָלַא בָּאֱמֶת הַקְּלִפָּה וְהַגַּרְעִין אֵין רְאוּיִין לַאֲכִילָה כְּלָל: ג (ד) עַל הַמְאוּזְי"ש בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. גַּם כֵּן הַטַּעַם כְּמוֹ בְּתוּתִים: ד (ה) שֶׁהַכֹּל. (מ) דְּלֹא חֲשִׁיבִי לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, דִּכְמוֹ עֵץ בְּעַלְמָא נִינְהוּ. (ט) וְלֹא דָּמֵי לְתוּתִים שֶׁבְּסָעִיף ב' דַּחֲשׁוּבִין עַל כָּל פָּנִים פְּרִי אַף שֶׁגְּדָלִים נַמִּי בְּסִנָה דְּהוּא כְּאִילֵּן סָרָק, דְּהֵם טוֹבִים לַאֲכִילָה חַיִּים כְּשֶׁהֵם שׁוֹהִים הַרְבֵּה עַל הָאָנָה וּמִתְבַּשְּׁלִין, אֶלָּא שֶׁאֵין הֶעָנָף מִתְקַיֵּם מִשָּׁנָה לַחֲבָרְתָּהּ, אֲבָל כָּאן מְיִירֵי בְּפֵרוֹת גְּרוּעִים כְּגוֹן תַּפּוּחִים קְטַנִּים וַאֲגָסִים קְטַנִּים הַגְּדָלִים בַּעֲצֵי הַיַּעַר [ב]שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה כְּשֶׁהֵם חַיִּים, וְעַל כֵּן אֵינָם חֲשׁוּבִין בִּכְלַל פְּרִי וַאֲפִלּוּ בְּשִׁלְמָם, וְלָכֵן מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל. (י) וַאֲגוֹזִים קְטַנִּים הַנִּלְקָטִים בַּעֲצֵי הַיַּעַר שֶׁהֵם טוֹבִים לַאֲכִילָה, פְּרִי גָּמוּר הוּא וּמְבָרֵךְ עַל זֶה בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ. וְכֵן עַל אֶגְרָע"ס וּבִלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז קָאסְטָעה"ר בָּעֵרי"ן, אַף שֶׁגְּדָלִים עַל קוֹצִים, נֶהֱגוּ הָעוֹלָם לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, אֲבָל עַל פְּרִי אֹדֶם שֶׁגְּדֵל עַל קוֹצִים שְׁקוּרִין בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז הָאנְפוֹטֶי"ן וְכָל שֶׁכֵּן עַל הַמִּינִים שֶׁגְּדֵל עַל אֲטָדִין וְקוֹרִין בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז שְׁלוּיִם קָעֶרְשֶׁי"ן וּבִלְשׁוֹן פּוֹלִין פִּיאִינְצָע"ס, מְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל, (יא) שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבִין וְגַם שֶׁגְּדֵלִין עַל אֲטָדִין: ה (ו) בְּנֵי אַפָּא. הֵינוּ עֲנָבִים קְטַנִּים שֶׁרְגִילִין לְהֹמְצָא בַּהֲדַסִּים: (ז) אֶלָּא שֶׁהַכֹּל. דְּלֹא חֲשִׁיבִי, וַהֲוָה לַהּ כְּפֵרוֹת שֶׁמּוֹצִיאִין אִילָנֵי סָרָק: ו (ח) שֶׁמְּרַקְּחִים אוֹתוֹ. אֲשְׁמְעִינַן דְּעַל יְדֵי רְקוּחַ שֶׁמְּרַקְּחִין אוֹתוֹ בְּדֶבֶשׁ לֹא נִשְׁתַּנָּה בְּרָכָתוֹ מֵאִלּוּ אֲכָלוֹ חַי דִּבְרָכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ר"ב בְּסָעִיף י"ח: (ט) אוֹתוֹ יָבֵשׁ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דְּזַנְגְּבִיל יָבֵשׁ אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל וּכְבִסִימָן ר"ב סָעִיף ט"ז, הָכָא דְּעַל יְדֵי רְקוּחַ נַעֲשָׂה רָאוּי לַאֲכִילָה חוֹזֵר לִבְרָכָתוֹ הָרְאוּיָה. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵאֲגוֹז רַךְ דְּאִיתָא שָׁם בְּסָעִיף י"ד דְּאַף שֶׁנִּתְקַן עַל יְדֵי בְּשׁוּל בְּדֶבֶשׁ מִכָּל מָקוֹם בִּרְכָתוֹ שֶׁהַכֹּל, (יב) דְּהָתָם הַפֵּרוֹת לֹא הִגִּיעַ עֲדַיִן זְמַן בְּשׁוּלוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּהַפֵּרוֹת כְּבָר נִתְבַּשֵּׁל אֶלָּא שֶׁמַּחֲמַת יְבֵשׁוּתוֹ לֹא הָיָה רָאוּי לַאֲכִילָה, וְלָכֵן מַהֲנֵי כְּשֶׁמְּרַקְּחוֹ וְעוֹשֶׂהוּ רָאוּי]. וְהוּא הַדִּין (יג) כְּשֶׁמְּרַקְּחִין פִּלְפְּלִין יְבֵשִׁין גַּם כֵּן בִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: (יג) כְּשֶׁצּוֹלִין וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ לִרְפוּאָה, כֵּיוָן דְּחָזֵי לַאֲכִילָה עַל יְדֵי כָּךְ, אֲבָל צִיטְוָ"ר מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, כֵּיוָן דְּעָבִיד לְטַעֲמָא וְלֹא לַאֲכִילָה. מִרְקַחַת שֶׁל (טו) חֲזָרַת (שְׁקוּרִין קְרֵיי"ן) בִּרְכָתוֹ (טז) שֶׁהַכֹּל, אֲבָל מִרְקַחַת שֶׁל רַעְטֶי"ךְ מְשַׁמֵּעַ (יז) מִכַּמָּה אַחֲרוֹנִים דִּבְרָכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וַאֲפִלּוּ אִם עוֹשֶׂה מִקְלְפָתָן גַּם כֵּן לֹא נִשְׁתַּנִּית הַבְּרָכָה: (יא) הַזַּנְגְּבִיל עִקָּר. וַאֲפִלּוּ רְקָחוֹ עוֹבֵד גִּלּוּלִים (יח) אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בְּשׁוּל עוֹבֵד גִּלּוּלִים, שֶׁהֲרֵי נֶאֱכָלִין חַיִּין עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת צוּק"ר, אֲבָל שְׁאָר כָּל מִינֵי פֵּרוֹת אוֹ יְרָקוֹת וְכֵן עֲלֵי וְרָדִים כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לֶאֱכֹל אוֹתוֹ חַי, אִם בְּשֶׁלָּן אוֹ רְקָחָן נִכָּרִי אֲסוּרִים מִשּׁוּם בְּשׁוּל עוֹבֵד גִּלּוּלִים: ז (יב) שְׁחוּקִים. הֵינוּ אַף כְּשֶׁהֵם (יט) שְׁחוּקִין וְנִמּוֹחִין לְגַמְרֵי עַד שֶׁאֵין נִכָּר בָּהֶם תְּאֵנָה כְּלָל, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא נִשְׁתַּנִּית בִּרְכָתָן עַל יְדֵי זֶה לְכָלֵי עַלְמָא, דְּדֶרֶךְ הַבְּשָׂמִים לְכָתֵּשׁ בְּאֹפָן זֶה: (יג) הַבְּשָׂמִים עִקָּר. הֵינוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵיָה צוּק"ר (כ) הָרֹב וּמְעַט בְּשָׂמִים, וּכְעֵין שֶׁנּוֹהֲגִין בֵּינֵינוּ לַעֲשׂוֹת מֵאגְע"ן פּוּלְוָוע"ר שֶׁמְּעָרְבִין צוּק"ר הַרְבֵּה עִם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): ד (ם) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ע) ט"ז (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (י) ט"ז (שם), וְכֵן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (יא) חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נא ס"ט): ו (יב) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג): (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (טו) עַיֵּן פְּרִי מְגָדִים (משז"ל סק"א) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ג): (טז) וּמַשְׁמַע בִּפְרִי מְגָדִים (שם) דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁאוֹכְלוֹ חַי אָפְשָׁר דִּבְרָכָתוֹ שֶׁהַכֹּל: (יז) כֵּן מְצַדֵּד בִּפְרִי מְגָדִים (משז"ל סק"ג) וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נג ס"ב): (יח) מַסְקָנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) וְכֵן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נג ס"ט): ז (יט) רְצוֹנוֹ לוֹמַר, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַה שֶּׁמְּבָאר בְּסִימָן ר"ד סָעִיף קָטָן (כ"ב) [נ"ב] דְּצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא נִכָּר מֵהוּתוֹ וְתָאֳרוֹ, דְּהָכָא לְעִנְיַן הַבְּשָׂמִים שְׁרִירָן בְּכָךְ מוֹדוּ כֻּלֵּי עָלְמָא, הֵינוּ אֲפִלּוּ לְדַעַת הַגְּהָ"ה שֶׁבְּסִימָן ר"כ סָעִיף ז', וְכִמְבֹאָר בְּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן כ"ט: (כ) פְּרִי מְגָדִים (משז"ל סק"ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (סי' רד ס"ה) כתב שיש מי שהיה נוהג לברך בורא פרי האדמה על הגדלים בארץ ובורא פרי העץ על הגדלים באילן אפילו הם מינים גרועים כעשבים ודומיהם. ובסידור (בסדר ברכת הנהנין פ"ו ה"ה) הביא שהאר"י ז"ל היה נוהג כן. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ב) לא חילק בין ראוים לאכול חיים לאינם ראוים וכתב: מיני פירות גרועים הגדילים באילני סרק וכו' אע"פ שהם ראויים לאכילה אינם חשובים פרי ואין מברכין עליהם אלא שהכל נהיה בדברו בין חיים בין מבושלים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רג רד

ח [*] (יד) ח צָנוֹן, מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה *):

רד דִּינֵי הַבְּרָכוֹת לְיָתָר מַאֲכָלִים. וּבוֹ י״ג סְעִיפִים:

א א עַל דָּבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ כְּגוֹן בְּשַׂר בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף, דָּגִים, בֵּיצִים, חָלָב, (ס) גְּבִינָה, (א) * וּפַת שֶׁעֻפְשָׂה, וְחַבְשִׁיל שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ (ג) (ב) בְּ וְנִתְקַלְקֵל, וְנוּבְלוֹת שֶׁהֵם תְּמָרִים (ג) שֶׁבִּשְּׁלָם וּשְׁרָפָם הַחֹם וְיָבְשׁוּ, (ד) וְעַל הַגּוּבְאֵי, (ה) וְעַל הַמֶּלַח, וְעַל מֵי מֶלַח, (ג) (ו) וְעַל הַמָּרָק, וְעַל (ז) כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת, (ה) [ה] וְעַל קוֹרָא (ח) הַגָּפָה: שֶׁהוּא הָרֶגֶל (ט) הַנִּתּוֹסָף *)בְּאֵילָן בְּכָל שָׁנָה, שֶׁקּוֹרִין

ח בְּרָכוֹת (מ״א) [ל״ר] (ע״א). *) (אַף עַל גַּב דְּסוֹפוֹ אֵינוֹ תּוֹלְשׁוֹ בְּעוֹדוֹ הוּא מְתֻקָּשֶׁה כְּעֵץ).

א בְּרָכוֹת מ׳ (ע״ב) מִשְׁנָה וּבְרֵיתָא. ב וְלֹא לְגַמְרֵי, בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ועל תבשיל). *) (הַשּׁוֹר כָּתַב בְּעִנְפֵי הַדֶּקֶל וְכֵן הוּא בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י שָׁם ל״ו (ע״א ד״ה קורא)).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּתוֹכָם, אֶפְשָׁר דְּהוֹלְכִים אַחַר הָרֹב, דְּחוֹרֵץ מִמִּינֵי דָּגָן הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב, וּמַה שֶּׁמְּדַבְּקִין בְּקֶמַח הַשַּׁמְשְׁמִין, כָּל לְדַבֵּק בָּטֵל הוּא, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁאִם שְׁנֵיהֶם שָׁרִים וְיֵשׁ לְסַפֵּק אֵיזֶה עִקָּר, מְבָרְךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּאֶפְשׁוּ עַל דָּבָר שֶׁבְּרִכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ יָצָא בְּדִיעֲבַד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן ר״ו (ס״א): ח [בשו״ע] צָנוֹן מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁפּוֹפוֹ לְהֶקְשׁוֹת, וְכָתַב בְּעוֹלַת תָּמִיד (סק״ד) דְּאִם נִתְקַשֶּׁה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו, דְּעַד בְּעָלְמָא הוּא, עַיֵּן שָׁם, וְנִרְאֶה דְּמִירֵי בְּצָנוֹן שֶׁנִּתְקַשֶּׁה הַרְבֵּה עַד שֶׁרֹב בְּנֵי אָדָם אֵין אוֹכְלִין מֵחֲמַת קַשְׁיוּתוֹ, וְהָאוֹכֵל בְּטָלָה דַּעְתּוֹ כו׳, וְזֶה פָּשׁוּט. וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק״ג) דְּמִדְּרַשַׁת קַלְפָּה עָבָה שֶׁל צָנוֹן בְּדֶבֶשׁ מְבָרְךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּלֹא דְּמֵי לְקַלְפַּת מִרְצִיפ״ן, דְּקַלְפָּה שֶׁל צָנוֹן הוּא מְשֻׁבָּח, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּמִכָּל מָקוֹם אִם מְרֻסָּק צָנוֹן שֶׁנִּתְקַשֶּׁה הַרְבֵּה, אֵין לְבָרְךְ רַק שֶׁהַכֹּל: א [ה] וְעַל קוֹרָא. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב שֶׁכָּתַב שֶׁבְּפָנִים מְאִירוֹת (ח״א סי׳ סה) חוֹלֵק עַל הַט״ז (סק״ד), וְעַיֵּן בְּאֶמֶן הָעוֹזֵר שֶׁגַּם הוּא חוֹלֵק עַל הַט״ז, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּיַד אֶפְרַיִם שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַט״ז, מִכָּל מָקוֹם עַפָּא דְּבַר כְּהָפָנִים מְאִירוֹת וְאֶמֶן הָעוֹזֵר שֶׁאֵין מְחַלְּקִין בֵּין

בַּאֵר הַיטֵב

א (ס) גְּבִינָה. אִם בָּרַךְ עַל גְּבִינָה בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה לֹא יָצָא. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן רל״ח: (ב) וְנִתְקַלְקֵל. הַיְנוּ קָצַת, דְּאִלּוּ נִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ועל): (ג) וְעַל הַמָּרָק. שֶׁל בָּשָׂר. דְּמָרָק שֶׁל פֵּרוֹת עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״ב (ס״ו): (ד) כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת. מִן הָאֲוִיר הֵם גִּדָּלִים: (ה) וְעַל קוֹרָא. דְּלֹא נָטְעִי אִינְשֵׁי הָאִילָן אַדַּעְתָּא לְמֵילַט הַקּוֹרָא כְּשֶׁהוּא רָךְ, רַק שֶׁיִּתְקַשֶּׁה וְיַעֲשֶׂה עֵץ. וְנִרְאֶה לִי דִּכְשֶׁרְבִיטִין שֶׁל קְטָנִיּוֹת שֶׁקּוֹרִין צַרְבֵּי״ס שׁוֹטִי״ן יֵשׁ חִלּוּק, דְּאוֹתָם שֶׁהֵם נְזָרִעִים בַּשָּׂדֶה יֵשׁ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אֲפִלּוּ עַל הַשֶּׁרְבִיטִין, דְּעַל מְנָת כֵּן נִזְרָעוּ לְאָכְלָן חַיִּים, אֲבָל אוֹתָן שֶׁזּוֹרְעִין בַּשָּׂדוֹת לְהַנִּיחַ עַד שֶׁיִּתְקַשּׁוּ וִיבַשְּׁלוּ

בֵּאוּר הַלָּכָה

וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּאַף שֶׁהִיא כּוֹלֵל גַּם זַנְגְּבִיל, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן כְּתִישָׁה אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין זַנְגְּבִיל לְשְׁאָר בְּשָׂמִים דְּזַנְגְּבִיל כְּשֶׁמְּרֻקָּחוֹ בִּדְבַשׁ אֵין דֶּרֶךְ לְכָתְשׁוֹ כָּל כָּךְ וְעַל כֵּן אַבַּד בְּרָכָתוֹ הַקּוֹדֶמֶת, אֲבָל מִדִּבְרֵי עֶטֶרֶת זְקֵנִים וְכֵן מֻהַסַּ״ז (סק״ב) מֻשְׁמָע לְכָאוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

א * וּפַת שֶׁעֻפְשָׂה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א). וְדַע, דִּמְבָאר בְּרָמְבַּ״ם (ברכות פ״ח ה״ח) דְּכָל אֵלּוּ שֶׁבִּרְכָתָן שֶׁהַכֹּל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁלָּהֶם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, וּמוֹכֵחַ שָׁם דְּגַם עַל הַפַּת שֶׁעֻפְשָׂה קָאֵי. וְלִכְאוֹרָה כֵּיוָן דַּעֲדַיִן חָזֵי לַאֲכִילָה קָצַת אֵיךְ יִפְטֹר מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן, דְּבִשְׁלָמָא לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא שֶׁהִיא דִּרְבָּנָן כֵּיוָן דְּלֹא חֲשִׁיבִי אִמְרוּ שֶׁיְּבָרֵךְ רַק שֶׁהַכֹּל, אֲבָל לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְתָא אֵיךְ נִפְקָע חִיּוּבוֹ, וַהֲלֹא עַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי הִדְּחָק חָזֵי לְמֵיכְלֵיהּ, וַהֲלֹא בְּגְמָרָא ל״ו עַמּוּד ב׳ מְדַמֵּי בְּרָכָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים וּלְעִנְיַן יוֹם הַכִּפּוּרִים מֻשְׁמָע בְּיוֹמָא לְכָאוֹרָה דַּאֲכִילָה עַל יְדֵי הִדְּחָק שְׁמָהּ אֲכִילָה, מִדְּאָמַר שָׁם [פ׳ עַמּוּד ב׳] דִּכְשֶׁאָכַל לוּלְבֵי גְּפָנִים חַיָּב, וּמִסְתַּבְּרָא דְּלוּלְבֵי גְּפָנִים לָאו אֲכִילָה גְּמוּרָה הִיא אֶלָּא עַל יְדֵי הִדְּחָק, וְכֵן מוּכָח בְּהֶדְיָא בְּסִימָן ר״כ סָעִיף ב׳ דְּלְעִנְיַן בְּרָכָה שְׁמָהּ אֲכִילָה וּמְבָרְךְ עָלֶיהָ בְּרָכָתָהּ הָרְאוּיָה לָהּ, וּבְעִנְיָנֵנוּ מְשׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיבָא גָּרְעוּ מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל לֹא מִסְתַּבְּרָא דְּמִשּׁוּם הָכִי יְהֵא פָּטוּר לְגַמְרֵי. וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּדַוְקָא כְּשֶׁלֹּא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּחִיּוּב בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל כְּשֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁלּוֹ הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, חָיַב לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי הַדְּחָק חָזֵי לַאֲכִילָה, וְאַף דְּמִתְחִלָּה בָּרַךְ שֶׁהַכֹּל לֵית לָן בָּהּ, וּכְעֵין מַה שֶּׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְעִנְיַן פַּת כִּיסָנִין בְּסִימָן קס״ח סָעִיף ו׳, עַיֵּן שָׁם, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֵינְגְבֶע״ר כָּתוּשׁ, אֶפְלּוּ הָכִי הָאֵינְגְבֶע״ר עִקָּר וְהַצּוּקֶע״ר טָפֵל לָהֶן, דְּאֵינוֹ בָּא רַק לְמַתְקוֹ, וְאֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: ח (יד) צָנוֹן וְכוּ׳. דְּאַף עַל גַּב שֶׁסּוֹפוֹ לְהֶקְשׁוֹת כְּעֵץ אִם אֵין תּוֹלְשׁוֹ בְּעוֹדוֹ מְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּנִטְעֵי אִינְשֵׁי אַדַּעְתָּא לְאָכְלוֹ כְּשֶׁהוּא רַךְ [גְּמָרָא (ברכות לו.)]. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל נא ס״ב) וּבְנִשְׁמַת אָדָם (שם ס״א) שֶׁמְּצַדֵּד דְּבִצְנוֹן שֶׁלָּנוּ שֶׁהוּא מַר [וְאֵין דָּרְךְ לֶאֱכֹל בְּלֹא פַּת], לֹא חֲשִׁיבָא כָּל כָּךְ וּמְבָרְךְ עָלָיו שֶׁהַכֹּל. אָמְנָם הַגְּרַ״ז בְּסִימָן ר״ה (ס״א) מוֹכִיחַ מֵהַחֹק יַעֲקֹב (סי׳ תעה ס״ק טז) דְּמִכָּל מָקוֹם מְבָרְךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה:

א (א) וּפַת שֶׁעֻפְשָׂה. וְנִתְקַלְקֵל (ב) קָצַת עַל יְדֵי זֶה, דְּאִלּוּ נִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי וְלֹא חָזֵי לַאֲכִילַת אָדָם אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּלָל, וּכְדִלְקַמִּיהּ לְעִנְיַן תַּבְשִׁיל: (ב) וְנִתְקַלְקֵל. מֵיירֵי גַּם כֵּן שֶׁנִּתְקַלְקֵל קְצָת וְלֹא לְגַמְרֵי, דְּאִי לָאו הָכִי אֲפִלּוּ שֶׁהַכֹּל לֹא שַׁיָּךְ לְבָרוֹכֵי [בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ועל תבשיל)]: (ג) שֶׁבִּשְּׁלָם וּשְׁרָפָם וְכוּ׳. הַיְנוּ עַל יְדֵי שֶׁרַפַּת הַחֹם (ג) נִתְבַּשְּׁלוּ וְנִתְיַבְּשׁוּ וְנִשְׁתַּנּוּ לְגִרְעוּתָא. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סִימָן ר״ב סָעִיף ט׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק מט) וּבְאוּר הֲלָכָה (ד״ה שבשלם): (ד) וְעַל הַגּוּבְאֵי. הוּא מִין חָגָב טָהוֹר, וּלְאַפּוּקֵי מַרְבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר שֶׁם בַּמִּשְׁנָה (מ:) כָּל שֶׁהוּא מִין קְלָלָה [שֶׁעַל הַקְּלָלָה הֵם בָּאִין] אֵין מְבָרְכִין עָלָיו: (ה) וְעַל הַמֶּלַח. הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ מְזֹנָה עַל כָּל פָּנִים הֲנָאָה קְצָת כְּשֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹךְ פִּיו: (ו) וְעַל הַמָּרָק. שֶׁל (ג) בָּשָׂר דְּאִלּוּ שֶׁל פֵּרוֹת וְיִרָקוֹת תַּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא, עַיֵּן בְּסִימָן ר״ב סָעִיף י׳ וי״א: (ז) כְּמֵהִין. אוֹתָן (ד) שֶׁמְּצוּיִים תַּחַת הַקַּרְקַע וְנִבְרְאִין מִשּׁוּמַן הָאָרֶץ, וּפִטְרִיּוֹת גְּדָלִים עַל הָעֵצִים: (ח) שֶׁהוּא הָרֶגֶל. שֶׁל דֶּקֶל (ה) כְּשֶׁעֲנָפָיו גְּדֵלִים בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה הַנּוֹסָף בְּשָׁנָה זוֹ רַךְ וַחֲזִי לַאֲכִילָה, וּבְשָׁנָה שְׁנִיָּה מִתְקַשֶּׁה וְנַעֲשָׂה כָּעֵץ: (ט) הַנִּתּוֹסָף וְכוּ׳. דְּאַף עַל גַּב דְּגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מְבָרְכִינַן עֲלֵיהּ אֲפִלּוּ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אֶלָּא שֶׁהַכֹּל, דְּלֹא נָטְעִי אִינְשֵׁי הָאִילָן אַדַּעְתֵּיהּ לְמֵיכַל אֶת הַקּוֹרָא כְּשֶׁהוּא רַךְ, דְּמִמַּעַט עֲנָפֵי הָאִילָן, אֶלָּא שֶׁיִּתְקַשֶּׁה וְיַעֲשֶׂה עֵץ וְיִגָּדֵל פְּרִי. כָּתַב הַטַּ״ז (סק״ד) (ו) דְּקִטְנִיּוֹת רָטֻבִּין, בְּשֶׁל גִּנּוּת שֶׁנִּזְרָעִין עַל דַּעַת לֶאֱכֹל חַיִּין, מְבָרְךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אֲפִלּוּ עַל הַשֶּׁרְבִיטִין לְבַד, דְּעַל מְנָת כֵּן נִזְרָעוּ, אֲבָל שֶׁל שָׂדוֹת שֶׁדַּרְכָּן לְהַנִּיחָן עַד שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ וּלְאָכְלָן מְבָשָּׁלִין, מְבָרְךְ עַל הַקִּטְנִיּוֹת כְּשֶׁהֵן חַיִּין אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵן רָטֻבִּין שֶׁהַכֹּל, וְאִם בִּשְּׁלָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וּבִפְרִי מִגְדִּים (משז״ סק״ד) מְפַקֵּפֵק מְאֹד עַל דְּבָרָיו, וְכֵן דַּעַת (ו) הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים [א]דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין קִטְנִיּוֹת לְקִטְנִיּוֹת, וּלְעוֹלָם מְבָרְךְ עֲלֵיהֶן כְּשֶׁהֵן רָטֻבִּים בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְכֵן מִנְהַג הָעוֹלָם [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ה)]. אָמְנָם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) עֲטָרֶת זְקֵנִים וּפְרִי מִגְדִּים (א״א סק״א) עַיֵּן שָׁם. וּפְשׁוּט דְּהַיְנוּ כְּשֶׁאוֹכֵל בְּמָקוֹם שֶׁנִּתְעַפֵּשׁ, דְּאִלּוּ כְּשֶׁמּוֹצֵא בְּהַכְבָּר מָקוֹם שֶׁלֹּא נִתְעַפֵּשׁ עֲדַיִן, בְּנִדְאֵי מְבָרְךְ הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן: (ב) וְהִנֵּה הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב) הֵבִיא בְּשֵׁם הַבַּ״ח (ס״ב) דְּהוּא הַדִּין אִם נָפְלוּ מִן הָאִילָן קֹדֶם גְּמַר בְּשׁוּלָן, וְעַיֵּן בִּפְרִי מִגְדִּים (א״א סק״ב) דִּבְשְׁאָרֵי אִילָנוֹת דִּיְתִקְשׁוּ בָּזֶה מִפֶּה שֶׁפָּסַק הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסִימָן ר״כ סָעִיף ב׳ דְּשְׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת מְשִׁיוְצִיאוּ חֲשִׁיב פֵּרוֹי, וּמַה לִּי אִם תִּלְשָׁן אוֹ אִם שְׁנָפְלוּ עַל יְדֵי הְרוּחַ. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ר״כ סָעִיף ט׳ בְּבַאוּר הֲלָכָה (ד״ה שבשלם) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: (ג) אֲחֲרוֹנִים. דְּלֹא כְּהַלְבוּשׁ: (ד) אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ב) בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (בְּרָכוֹת כה: ד״ה על הזומית): (ה) רַשַׁ״י: (לו. ד״ה קורא) (ו) וְהָעֲתִּיקוּ הָאֲלִיָּה רַבָּה (שם) וְדָרְךְ הַחַיִּים (דיני ברכת הנהנין ס״ט) וְהַגְּרַ״ז דְּבָרָיו (סי׳ רה ס״ד): (ז) הָאֶמֶן עוֹזֵר וְהַחֶמְדָּ מֹשֶׁה (סק״ג) וּפְנֵים

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (סי׳ ר״ה ס״ד) סתם כדעת הט״ז.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah